

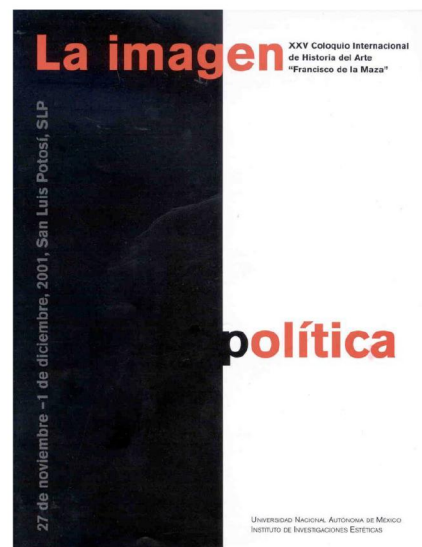
Marja Jalava

Poliittisen kuvan monet ulottuvuudet

**XXV Coloquio Internacional de Historia del Arte,
27.11–1.12.2001, San Luis Potosí, SLP, México**

Meksikon kansallisessa autonomisessa yliopistossa (*Universidad Nacional Autónoma de México* (UNAM)) järjestettiin taiteiden tutkimuksen laitoksella (*Instituto de Investigaciones Estéticas*) viime marraskuussa kansainvälinen taidehistorian konferenssi. Tapahtuman puitteet olivat eurooppalaisittain eksoottiset, mutta Meksikonmatkailua voi kuitenkin kokemuksena suositella.

Meksikon kansallinen autonominen yliopisto UNAM järjesti marras-joulukuun 2001 vaihteessa kansainvälisen taidehistorian konferenssinsa jo 25. kerran. Konferenssin teemaksi oli valittu *La imagen política* ('Poliittinen kuva'), joka sopi hyvin myös kaltaiselleni kuvataiteesta kiinnostuneelle "yleishistorioitsijalle". Yleisyydessään *La imagen política* tarjosi lähes rajattomat mahdollisuudet vallan ja vastavallan visuaalisten manifestaatioiden tarkasteluun mitä erilaisimmissa historiallisissa konteksteissa. Kun 32 alustajaa oli esittänyt teemasta oman tulkintansa, oli jälleen saatu vaikuttava todistus inhimillisen mielikuvituksen voimasta: mikä tahansa kuvallinen esitys on "poliittinen", jos se sellaiseksi käsitetään.

Ulkoisista puitteista

Meksikon kansallinen autonominen yliopisto kuuluu Latinalaisen Amerikan ja koko maailman suurimpien akateemisten opinahjojen joukkoon. UNAM:n henkilövahvuus on noin 270000 opiskelijaa ja 30000 opettajaa – siis reilusti enemmän kuin Suomen toiseksi suurimmassa kaupungissa Espoossa on asukkaita. Kun tämä mammutti järjestää tieteellisen konferenssin, on meno sen mukaista. Konferenssivieraat noudetaan Mexico Cityn kansainväliseltä lentokentältä yksityisautoilla, kyyditään loistohotelliin ja pakataan seuraavana aamuna ilmastoituun bussiin, joka suuntaa johonkin

sopivan etäisyyden päässä sijaitsevaan pittoreskiin kaupunkiin. Erityistä konferenssikuntoa vaativat kahdesti päivässä tarjotut kolmen tai neljän ruokalajin ateriat, joihin osallistuminen tietysti on olennainen osa konferenssin virallista ohjelmaa – joillekin selvästi jopa pääasia. Toisaalta hengästyttävän tiivis aikataulu takaa kuitenkin sen, ettei vieras helteestä huolimatta erehdy luulemaan, että on päässyt leppoisalle lomamatkalle.

*Centro de
Difusión
Cultural
Raúl
Gamboa,
jossa
konferenssi
järjestettiin.*

Konferenssikaupunkina oli tällä kertaa 400 km:n päässä Mexico Citystä sijaitseva San Luis Potosí, samannimisen osavaltion pääkaupunki, jonka espanjalaiset vuonna 1592 perustivat Cerro de San Pedron hopeakaivosalueen keskuksiksi. Näiltä ajoilta on peräisin San Luis Potosín historiallisesti arvokas koloniaalinen keskusta, joka tänä päivänä on kuin keidas keskellä kaikkia ilmasto- ja työsuojelunormeja uhmaavaa teollisuusvyöhykettä. Viimeksi mainitusta kertonee jotain se, että alueen ilmanlaatu onnistuu paikoin alittamaan jopa Mexico Cityn tason, mikä ei ole aivan vähäinen saavutus. Tätä todellisuutta konferenssivieraan ei tosin tarvinnut kohdata kuin linja-auton ikkunasta, sillä konferenssin tapahtumat keskittyivät tiiviisti koloniaalisen vanhankaupungin alueelle.

Konferenssi oli kaksikielinen eli espanjankieliset esitelmät simultaanitulkattiin englanniksi ja päinvastoin. Tämä olikin välttämätöntä, sillä monet Latinalaisen Amerikan akateemiset kansalaiset vieroksuivat suuren pohjoisen naapurinsa kieltä eivätkä halua kommunikoida englanniksi. Omaa kieltään he sen sijaan puhuvat sellaisella vauhdilla, ettei menossa pysy mukana ilman äidinkielen veroista espanjan taitoa. Vaikeaa se oli myös simultaanitulkkeille, jotka välillä jättivätkin sovinnolla kokonaisia kappaleita alustuksista kääntämättä. Muutamissa tapauksissa käännös muutti alustukset lähes käsittämättömiksi kokoelmiksi irrallisia fragmentteja – olkoonkin, ettei vika meksikolaisten kollegoiden mukaan ollut aina tulkkauksessa... Eikä niin pahaa, etteikö jotain hyvääkin: tulkkaukseen vetoaminen antoi oivan tekosyn välttää illallispöydässä tunnelmaa pilaava negatiivinen kritiikki tapauksissa, joista oli vaikeaa keksiä mitään hyvää sanottavaa.

*Opastetulla kiertokävelyllä
San Luis Potosín
koloniaalisessa
keskustassa; etualalla
kirjoittaja ja unkarilainen
taidehistorioitsija Gábor
Bellák.*

Tieteellisestä annista

Konferenssiohjelma oli suunniteltu siten, ettei päällekkäisyyksiä ollut vaan kaikki saattoivat osallistua koko ohjelmaan. Vastaavasti kaikille esiintyjille riitti yleisöä suunnilleen saman verran, noin 150 henkeä. Konferenssin ohjelma oli äärimmäisen tiukka. Neljään päivään oli ahdettu kolmesta neljään sessiota per päivä, ja jokaisessa sessiossa kuultiin kolmea tai neljää puhujaa. Parhaana päivänä konferenssi aloitettiin yhdeksältä aamulla ja lopetettiin samaan aikaan illalla, minä aikana 12 luennoitsijaa puhui lähes kaikesta mahdollisesta alkaen esikolumbiaanisen kosmisen puun symboliikasta ja päättyen unkarilaisten kansallisidentiteettiin 1990-luvulla. Kun tähän vielä lisättiin seitsemän tunnin aikaerosta Suomen ja Meksikon välillä johtuva jet lag, ei liene ihme, että olo oli välillä surrealistinen.

Isoille konferensseille tyypilliseen tapaan *XXV Coloquio Internacional de Historia del Arte* ohjelma oli varsin epätasainen. Mukana oli todellisia helmiä, joista mainittakoon Federico Navarreten (UNAM) esitys Guatemalan maya-intiaanien Maximón-kultista, Marcela Genén (Universidad de Buenos Aires) esitelmä Argentiinan peronistien propagandakuvista sekä Cheryl Finleyn (Yale University) alustus orjalaivasymboliikasta afroamerikkalaisessa poliittisesti kantaaottavassa nykyaikaisessa taiteessa. Kun loogisesti etenevään selkeään esitystapaan yhdistettiin korkeatasoinen kuva-aineisto, tuloksena oli toinen toistaan kiinnostavampia alustuksia, joita olisi 25 minuutin asemesta kuunnellut mielellään täysimittaisen luennon verran.

Sen sijaan en lakannut hämmästelemästä ansiolistansa perusteella huomattaviin saavutuksiin yltäneitä henkilöitä, joilla ei ollut alkeellisintakaan käsitystä siitä, mitä ennalta määrätyn aikarajan (25 min.) puitteissa oli mahdollista kertoa. Oli todella turhauttavaa kuunnella hahmottomasti poukkoilevia johdantoja, joista ajan loppuessa kesken siirryttiin suoraan yhtä hämäriin johtopäätöksiin ilman, että itse asiaan päästiin lainkaan. Hieman toisenlaisen

ongelman taas muodostivat eräät Meksikon omaan historiaan keskittyneet alustukset. Ottaen huomioon, ettei kyse ollut alan specialistien tapaamisesta vaan kansainvälisestä yleiskonferenssista, menivät jotkut alustukset kenties tarpeettomankin syvälle yksityiskohtiin. Kun aiheestaan hurmioitunut tutkija esitteli pieteetillä yhden maya-intiaanien muinaisen kirjainmerkin mahdollisia tulkintoja näyttäen samalla jostain kirjasta reprovattuja epätarkkoja diakuviaan, pyöritteli muu yleisö lähinnä silmiään. Muutamassa tapauksessa tuntui suorastaan siltä, että olisipa konferenssin teemana ollut mikä tahansa, alustaja olisi esittänyt saman repertoaarin. Kuten meksikolaiset kollegani sarkastisesti totesivat, joillekin pääasia oli pitkä viikonloppu järjestäjän kustannuksella ja kansainvälinen konferenssi ulkomaisine vieraineen pelkkä lieveilmiö.

Suomalaista undergroundia Meksikossa; kuvassa Harro Koskisen "Sikamessias" vuodelta 1969.

Itse pidin konferenssissa alustuksen Suomen 1960-luvun underground-liikkeestä sekä sen suhteesta aikakauden valtakulttuuriin. Erityisesti keskityin turkulaistaiteilija Harro Koskisen tuotantoon, joka sikamessiaineen ja manipuloituine Shell-merkkeineen avautui hyvin kansainvälisellekin yleisölle. Saamani positiivinen palaute oli omiaan luomaan uskoa siihen, että Suomen historia kiinnostaa myös muita kuin syrjäisen periferiamme kelkasta pudonneita nurkkapatriotteja, kunhan se tarjoillaan jossakin yleisesti tunnetussa viitekehyksessä. Lähtökohdaksi on otettava se valitettava tosiasia, että kuulijoista 99 prosenttia tietää Suomesta vain sen, että maa on kylmä ja kaukana. Jotta koko alustus ei toisaalta olisi mennyt pelkäksi Suomen historian peruskurssiksi, jouduin paikoin oikomaan mutkia suoriksi tavalla, joka itseäni jo vähän hirvitti. Kaltaiselleni mammuttitautia potevalle perfektionistille on kuitenkin opettavainen kokemus, että asiat joutuu tiivistämään pääkohtiin ilman mahdollisuutta eksyä aina yhtä houkutteleville sivupoluille.

Guadalupen neitsyen alttari paikallisella rautatieasemalla.

Lopuksi

XXV Coloquio Internacional de Historia del Arte oli järjestyksessä toinen konferenssimatkani uudelle mantereelle. Ensimmäisen kerran osallistuin UNAM:n vastaavaan tapahtumaan vuonna 1999 melko dramaattisissa tunnelmissa. Lukukausimaksujen korotuksesta alkanut opiskelijalakko oli laajennut Ciudad Universitarian kampusalueen miehitykseksi eikä yliopiston henkilökunta päässyt kuukausiin työpaikalleen, mikä hankaloitti yhteydenpitoa sekä ennen konferenssia että sen jälkeen. Kesken konferenssin koettiin vielä Richterin asteikolla 6,9:n vahvuinen maanjäristys, jonka keskus ei onneksi ollut senkertaisen konferenssikaupunkimme Xalapan kohdalla. Tällä kertaa Meksikon luonto – sekä ihmisluonto että muu – pysyi kuitenkin aisoissa; vuonna 1994 aktivoitunut tulivuori Popocatépetl tyytyi sekin päästelemään ilmoille vain somia pikku tuprahduksia.

Konferenssimatkaa Meksikoon voi lämpimästi suositella suomalaistutkijoille, joita kiinnostaa myös muu kuin länsieurooppalainen ja/tai yhdysvaltalainen tiedemaailma. Meksiko on Latinalaisen Amerikan mittakaavassa poliittisesti ja taloudellisesti suhteellisen vakaa maa, jonka suurimmassa ja kauneimmassa yliopistossa UNAM:ssa harjoitetaan korkeatasoista humanistista tutkimusta. Historialliset ja kulttuuriset erot Suomen ja Meksikon välillä takaavat sen, että tarjolla on alustuksia ennenkuulumattomista ja kiehtovista aiheista. Monet meksikolaistutkijat ovat myös aidosti kiinnostuneita Euroopan historiasta ja palkitsevat innostuksellaan kaukaisille vierailleen mannertenvälisistä lennoista koituvat rasitukset. Henkilökohtaisesti arvokkain kokemus itselleni oli se, että kahden vuoden takainen konferenssituttavuus eräisiin meksikolaiskollegoihin syveni tällä kertaa todelliseksi ystävyudeksi. Sen arvoa on mahdoton mitata millään ulkoisilla suorituspisteillä.

*Asiaan kuuluvasti
konferenssin päätti
vauhdikas fiesta.*

* * *

**Kirjoittaja FM Marja Jalava
valmistelee väitöskirjaansa Helsingin yliopiston
historian laitoksessa. Kuvat: Timo Heino.**

ENNEN JANYT
Historian tietosanomat